44a

BOUND BY ZAEHNSDORF, LONDON, ENGLAND

Pelagolis, Laurus de.

Oratio ad Venetiarum ducem Pasqualem Maripetrum.

1457.

VI.P/2a

· Ισ χες ·

LAVRI DE PALAZOLIS IVRIS VTRI
VSQVE DOCTORIS PATAVI
ORATIO HABITA AD SERENIS
SIMVM CREATVM VENETIARVM
DVCEM
PASQVALEM MARIPETRVM
IN IPSIVS
VISITATIONE PRO SVAE RE
GIAE VRBIS PADVAE
COLLEGIO
IVRI
STA
RV
M

Demonsthenem illum grecorum
omnium eloquentissimum
apud prestantissimos auctores
legimus serenissime princeps
ac sublimis domine. Cum
philippum macedonum regem / athenienses nomine
convenisset / diu quam viri dignitatem ac magnificenti
am contemplasset / eius quam aspectu obstupuisset / ea
que in animo antea premeditatus erat obtanti hominis pre,

P 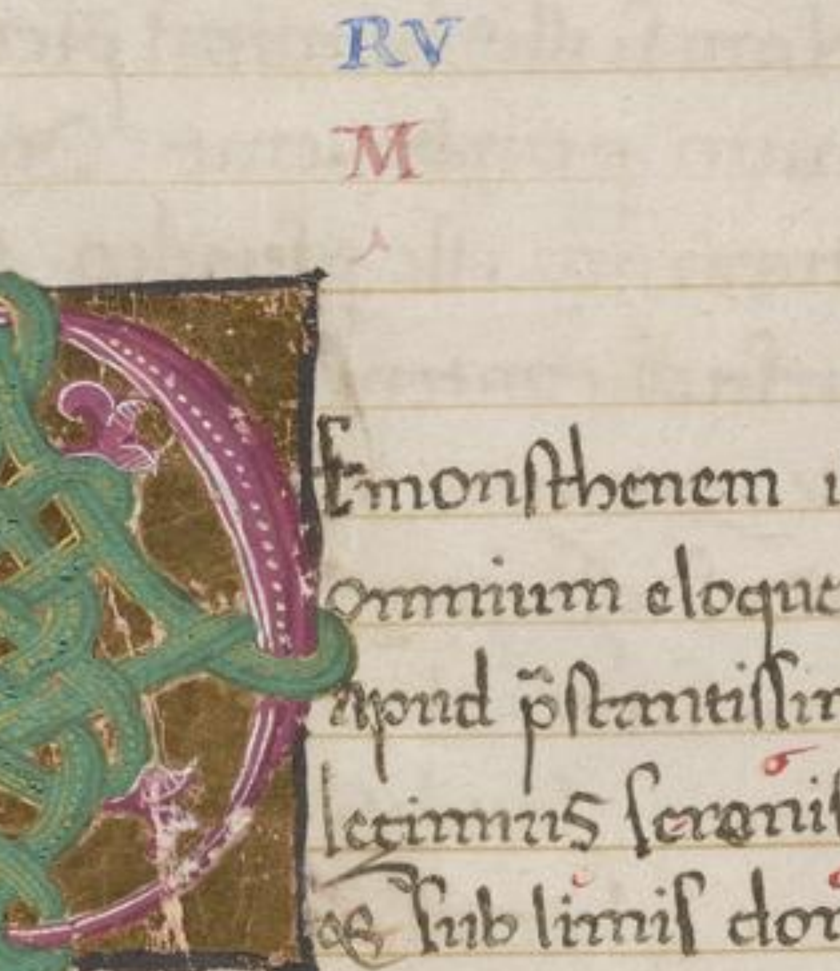 M

sentiam oblitum fuisse atque sic sui ipius famam
q incredibilis ac lata ampla que p omnium ora
uolitabat fere denigrauit. Quam cum i p[re]sentiarum
meorum ipe aio nollem Coram tanti incliti
ducis conspectu et huius admirande urbis
ymo totius orbis regine et pene innumerabi
lium urbium principis, et quando in hoc nobilis
simorum mundi luminum cetu me constitutum fore
animaduertam, Vereor ne id mihi quod p[re]stant
issimo et philosopho et oratori euenerat
hoc tempore contingat, ut quemadmo
dum solis radios nemo intueri pot[est] Sic ego
lucem claritudinis tue obcecarer ac penitus
deficerem. Nam si illius hominis p[re]sentia tanti
viri animum perturbauerat. Quid michi
minus in te futurum esse persuadeo, tantorum que
uirorum concursum contemplanti. Quod enim
hominis tale ingenium q[uod] tanta eloquentia
que dicendi vis esse potest que si non ample ac
pro tua gloriosissimi ducis electione dignita
te ac excellentia laudes in presentiarum non di
cam enarrare s[ed] breuissime pro temporis ang
ustia recensere posset. Cum enim prioribus
diebus de tua creatione non violentis non ti
rannicis s[ed] liberis et spiritu sancto cohope
rante suffragiis facta nuntius ad tuam illu[stris]

pataninam urbem aduenisset et fama puolasset Patauina ciuitas.
illius ciues omnes eo plausu ea festiuitate
ea iocunditate letati sunt uti i hec uba lapsi fu
erint. Quod a summo deo optimo maximo at
tentissima diudum oratione precati sumus nunc
eius largitate et clementia pfectum intuemur.
illa enim nobis dies illuxit qua summa leticia
et siti ardentissima comite diutissime optaui
mus et tota mete ac corde petiuimus equasi
te de celo nuntium emissum expectarent aio
nolentes q te olim no tam diu tayat ptore Dux quonda pata
qz parentem et ipi urbi deditissimu tanta uij prator imo
et sanctimonia iusticia bonitate clemecia affa parens.
bilitate preditum excelsus hic senatus i summum
principem elegerit. Eacz puniusum orbem le
ticia puagetur. Cogitari et enim et p hominu ora
uersari datum est. Quante res tue sint i quibus
ardua sublimia et stupori pene habenda ueniat.
A capite enim omne cedendam esse rationem
iuris consulti putauere. Supiores q uiri cont
inuo iudicauerunt. Meliorem fortiorem q fore
exercitum ceruorum duce leone q leonu duce
ceruo. Gaude igitur letare q et supis flexis co
dis tuis temporibus gratias age dux gloriosissime
q dulcissime patrie princeps et caput factus
sis que supra millesimu annum quod nulli unq

Lacedemonij
Athemensis
Romani

maximam urbium obuenisse legimus inuicta
libertate permansit. Lacedemonios quoque athenienses
aliquamdiu rerum potitos fuisse legimus. Ro
manos longissime omnium quos unquam audiui
mus imperauere. Sed nec illi sexcentesimum annum
nec hij octingentesimum complere potuerunt.
Nam anno cristi optimi maximi quadra
gentesimo uigesimo primo condita fuit.

Attila hunnorum
rex

Constat enim attilam hunnorum regem, cum
immanissimum tum potentissimum in ytaliam
irrumpentem uenetiam prouinciam uastauisse.

Romanas colonias
Aquilegia

Romanas quoque colonias funditus euertisse
Aquilegiam presertim quam ut litteris proditum
est trium annorum obsidione expugnauit, in
dicionemque suam redegit. Clarissimas quoque

Concordia
Altinum
Patauium

eius prouincie urbes, concordiam, altinum,
patauium iam subactas militibus diripiendas
concessit. Quibus ad extremam pernitiem deduc
tis, cum hostis truculentissimus pedestribus
tantum copijs ualeret. Harum urbium coloni
qui genere romani erant. Veluti tocius pro
uincie reliquie prestanciores in extremum huius
adriatici maris sinum sese receperunt habitari
que per id temporis hec quas lacunas appellam
us cepte sunt. Et que ob plurium eius prouin

Venetie

cie profugos ciues uenetie a regione appellate

sunt. Cuius cum multe latissime que commenda Venetiarum
tiones pateant. Illa in primis extat. Alie enim laudes
quas accepisse lectitasse, aut nobis ipsis pu
arias orbis terrarum oras aspexisse contigit, cele
bres, magnifice uocantur. Hec ultra illa ad
miranda una est. Illa mortalium ingenijs
opibus nauibus, et quod uix humanitus effi
ici potest iactis humi fundamentis condita.
Cui adeo celestis aspirauit fauor ut rerum ipsa
natura cesserit ut intra fluctuosissimos ma
ris impetus et medios pellagi uortices sum
ma regina inter alias caput extulerit urbes. Virgilius.
Per tot etiam templa, tot regias atque amplis
sima sedes turres naualia portus assurgens
ut que ad unius urbis decorem collata sunt mul
torum ornamentis superesse queant? quid am
plissimus ordo ille patritius? quid senatoria illa
maiestas ut non tam ciuium quam regum ciuitas iu
re quidem ac merito sit appellanda. nam urbis
magnificentiam imperator henricus situm que eius Imperator henricus.
et regionem admiratus non immerito regnum ap
pellari maluit quo uidelicet ciuitatem unam
opulentissimorum regum potentiam habere indica
uit. Tanta est urbi uenete terra marique ulterata
dignitas atque potentia ut siquidem imprimis
fertur alterum orbem aut alteram certe romam Alteraroma

forte tyrampnus acri obtruncatione premisisset. ptor
idem qz senator remisit. Ceperunt agrestes homines
antea sibi ignotu arru possidere ob vicinitate ac com
modum venete urbis in quam quicquid est i toto orbe
terrar mercium ac fructu portatur et venditur. Ad
quam de remotissimis mundi partibus fessis navi
gijs confluentes homines felicissimos vocant popu
los quibus frui licet vicinitate atqz protectione
venete civitatis. Cepit agroru cultus augeri. Cepit
ditari cives possessionu suar ubertate letantes et fr
uctuum venditione gaudentes. Cepit ipi urbi nova // paduane
facies addi et tota civitas edificijs pulcherimis de
corari. cepit cuiqz civi ornatior esse domus, et pro
lignea ac fictilli, decora argentea esse supelex. Vestit
us no ut quodam tenuis et pauper sed decorus et
splendidus. Ipsius etiam dominij propinquus et fa
cilimus patet aditus, ut ampliori clemecia qz celsit
udine decoretur. Que omnia cordatiora p pesso atqz
indefesso aio amore veneti nominis accenderunt.
Propterea sunt qui oppinantur regiam patavina Regia urbs pata vina
urbem felicibus auspicijs conditam et deo semp cura
extitisse quod utiqz plerisqz potissimum tribus argu
mentis evidentissime demonstratur. Primu enim
constat eius conditorem anthenore regem fuisse Anthenorem
troianu. Ille quide patriam nox ntra quietem. Virgilius
Paris redende helene semp auctor fuit. Et ut

arbitrentur omnes Quod etiam plerique iud
icent maddus quidam esse ciuem uenetum
quam principem uirum. Quo fit ut Venetorum po
tentiam subditi uereantur, fremant hostes
omnes colant et uenerentur. Sub cuius am
plissimi senatus umbra et clipeo multa et max
ima benefitia et comoda nobis patauinis urbi
nate atque omni agro paduano peruenerunt. Omnium
enim alarum sacrarum illius leonis ueneti protectione munitis
simus salutaris et uictus infremuit, ex illo tempore pata
uini homines libertatis dulcedinem degustare. Nam qui
prius sub aliis principibus didicerant omnem potestatem
in paucorum manibus esse quippe cum paucis ciuibus atro
stes homines et reliquus populus inseruirent. At sub ue
neto cepit esse libertas equalis omnibus. Cepit ciuis
potens supra pauperem ac debillem nichil posse. Cepit
equalis omnibus esse iusticia. Plus dixerim nec iti
dem patricius uenetus ad cuius rei comprobationem exempl
um teneam. Vir magnificus matheus uicturi bar
in ciuitate prima uice preto cuius domus antiqu
tia romana familia deriuasse fertur. Cum cuius fi
lius aucupans agellum perultum, cum suis et sociorum tum
ba panculum deuastasset et auilico maximo insul
tu pulsatus fuisset nisi comites succurrissent nulla
rusticum pena ad se delatum affecit. O quanta
in nostri dominii senatoribus moderatio ut quod

Mattheus uictu
rius

// ipso

inquit poeta. hic tamen ille urbem patavi sedem que
locavit. teucrorum genti nomen dedit arma que fixit
troia nunc placida compostus pace quiescit. Quo fit
ut breviter inferam ut non tam dardani nobilissimo
sanguine et romanorum cognatione quos olim
totius orbis imperium tenuisse liquet que de pacifico
atque iustissimo urbis conditore liceat gloriari
Non minus tamen deo obnoxia ea civitas est que
et magnam et diuturnam habuit potentiam, nec
minus parva rerum mouicta eius virtus semper ha
bita sunt. Quippe ad dissuadendum pacem cum
antonio flagrantibus illis civilibus bellis marcus

M. tullius. in philippicis.

tullius hoc prevalidissimo usus est argumento. Verba
eius in philipicis hec sunt. Patavini alios non

Patavini Antonius

admiserunt alios eiecerunt missos ab antonio.
Numquam ei urbi dignitas defuit. Numquam etiam
ubertas earum rerum que in usus hominum necessa
rie sunt. Semper omnium bonarum artium vetustis
simum domicilium. Rursus vir ille insignis gua

Guarinus ueronensis

rinus veronensis et nostri temporis eloquentie
princeps in opere prefacto strabone greco ystoriogra

Strabo

pho in latinum traducto sic ait Quid patavium cum
antiquitate tum dignitate primarium fuit quondam
urbem ut auctor est strabo quingentos equestr
is ordinis viros uno tempore habuit. Quod autem
mirabilius est viginti millia militum ad roma

na bella eodem auctore misit. Quid servitium / ma
lierum pupillorum advenarum nutrimentum. Quid autem
varietates cogitare potes. Sed et tertium est celeste
beneficium longe quidem preter cetera divini in nos
amoris illustrissimum testimonium. Cum enim pri
mie vetustatis molle illud patavini laboraret audisset
omnipotens / oculos que ad menia torxit regia. Igitur
decrepitissimam eius senectutem iustissime domina
tioni et pijssimo venetorum imperio eterno forte
dam gubernandam que commisit et merito. Non ne hec
tua civitas est que ex utero christiano nata / christicolo lac
te nutrita / preceptis que evangelicis erudita et que
severitatem semper aufugit et clemenciam conti
nuo amplexata est / que magnis laboribus et pi
culis maria tuita plurimis urbibus et popu
lis comoda / ornamentum vite urbane / orbis terrarum
portus iusticie domicillium / tirampnorum domitrix
et que pietatem semper cogitando quesivit et illiba
tam custodivit atque servavit. Quod si hic michi
quisque obiciet quod muris circum quaque vallatibus
venetie careant nam id respondebo quod lace
demonius quidam de sua urbe dixit / Cuius viri
pro muris erant. Aliam addendam fore rationem
duxi / quia indecens erat libertatis arcem et com
une omnium gentium receptaculum dies ac noctes
claustris obserari et per eius imperium custodiatur
mare tutum ab infidelium et piratarum faucibus

Virgilius.

Lacedemonius quidam.

Ex qua quidē urbe quia plures illustres familie

Maripetra familia

ortum duxere int̃ quas maripetra familia flo
ruit Cui ob eius uirtutes & ingentia merita
p serenissimos imperatores p insigni alla impij tr
adita fuerit & ex qua duces pontifices ac seno
tores plurimi ortum duxere. Atamē hic diui
nus uir nedū aliene uerum & prop̃e decreuit
incombere fame. Quis enim est qui hui⁹ sere
nissimi ducis pasqualis maripetri p̃conia &
laudes bonitatem sanctimoniam / & rem pu
blicam amorē nō satis admiretur ? Quis est
qui tam grauiter tam modeste tanta eloq
uentia tam diserte tanta fortitudine denique
pro sua re puplica inuigilauerit Et ut ad gener
ales eius nature dotes mea disgrediatur oratio
. Quis est qui nesiat in rebus agentis prudeciā
atque solerciam. Quis in adeundis discrimi
nibus aīi constantiā & eius ut sic dixerim hē
culeum robur Nullis enim uite icomodis nul
lis laboribus nullis uigilijs, nullis lucubratio
nibus denique nullis diurnis aut nocturnis
cogitacionibus terrē potuit. Qui singulas
egregia & generosa facinora cunctis aīi & cō
poris uiribus complexus est propter quod nullū
propriū nullū comodū unquam optauit nisi
ut pro salute sue rei publice esset sibi lausque

Virgilius

gloria & mēs sibi conscia recti pro qua qdē

p aquam p ignem / p sanguinem p molestias p tru
cidationes et neces uersari nō formidant. Hic q̃
etiam dubios et ancipites bellorum euentus pro
sua sapientia uitauit et merito. Nulla enim
uirtus maiorem mercedem laborum periculorumque de
siderat preter hanc laudis et glorie / Qua quidem
detracta quid est quod in tam exiguo uite cur
riculo tamque breui temporis spatio tantis nos la
boribus exercemus. Quis ignorat oblatas sibi
pecunias a sua re publica eas ut in cunctis fere
soluit repudiasse / at quam plurimis diuisis tempo
ribus sine bello lucro in exercitu permansisse. Cari
orem profecto habuit patriam quam uitam Cum
pro patrie salute timore calcato mortem subi
re nō dubitauerit sed potius optauerit. Sed
illud semper mente reuolues omnes qui patriam
conseruauerint adiuuerint / auxerint certum
esse in celo locatos et indefinitum locum
ubi beati euo sempiterno fruuntur designatum
esse. Talium enim uirorum uirtutes et laudes
proxime post xpi martires ponendas sapientes
nostri duxere et eorum animas piorum sedibus col
locandas gentilles et ueteres putauerunt. Illi
pro gloria patrie celestis. Isti pro libertate ac statu
patrie terrene cui proxima post deum pietas
debetur. Propterea iuxta sacrarum legum instituta

Cicero in somnio scipionis

Premia bene merentibus de patria sua

patrem contra patriam venientem filio occidere licet. Quid dicam quod gravit ferocissimos bononiensium
animos dulcit summiter modesteque cohoperuerit. Ubi
tunc ego ipse mich primo illius qui celum qui mare qui
terram quod regit per secula cuncta millesimo quadringentesimo
tessimo quadragesimo quarto cos inpatroni quod con
patrie patrem publice mancipari divinumque virum
summis vocibus et totis animis in hunc usque diem non
minare non postponunt et itidem alio tempore
magnanimitatem et potentiam ianuensium
An fortasse ignoramus quid in flaminie i. mar
chie anconitane et liguriae partibus operatus
fuerit? Quis explicabit huius viri periciam mili
tarem: Qot opida quot castra/ fortilicia/ loca
inexpugnabilia debellavit? Quot labores pati
entissimus indefesse tulit. Que omnia pruden
tissime et strenue corpore et animo ita confecit ut
copie armatorum probitatis et virtutum suarum con
fidencia tam alacri et gratanti animo eum sequi
te sunt ut non ad prelium sed ad victoriam non
ad certamen sed ad triumphum et ut ita dixerim
ad nuptias invitati proficisci proculdubio cre
derentur. Adeo ut infinitarum provinciarum mu
nicipia ipsum semper venerentur et colant?
Quid dicam cum provisor legatusque exercitus
huiusmodi impii simul cum tanto francisco
Sforcia nunc ligurum duce ad versus philipum

Bononienses

Flaminia

Franciscus
Sfortia

mariam ipsorum principem fuit. Qua etiam prudentia inter hunc senatum et ligurios populos pacem composuerit apud riuolte et pischerie oppida nemo est qui nesciat. Indubitatos et testes adducam romanos pontifices et iurissimos yhesu xpisti vicarios, eugenium, nicolaum, calistum, apud quos tum nouo pontificatui gratulandi causa, tum pro pace et magnis, similibusque rebus conficiendis. Sed quotiens ad illustrem marchionem estensem, mutineque ducem transmisistis. Ubi plerumque medius locus fuit tum per mortem philippi marie tum pro aliis magnalibus ytalie celebrandis. Quid referam quam fideliter quam modeste quam prudenter in bello quod aduersus illustrissimum regem aragonum gerebatur deinde pro pace se gesserit. Sua enim grauitate et magnarum rerum experientia ea ita patrata sunt ut quod suma populissimum regni universus orbis facere non potuit, huius diuini hominis industria factum est. Non ne etiam ipum, in comitem federico tercio imperatori presenti designastis ad urbem preci pii corona capienda Neapolim que pro huiusce modi impiis negociis, arduisque occurentibus agitandis. Intrepide de hoc viro loquor quia scio me uerum loqui. O quam iustissima in eligendo

Philippus maria
Riuolta
Pischeria
Eugenius
Nicolaus
Calistus
Marchio estensis
Rex aragonum
Federicus tertius
Neapolis

T. uespasiani filium

talle ciuitatis columne dignissimi sanatores se
tenciam protulistis. Si enim deus illo iniqua te
pore bonos hominum preceps exaudiuit hoc te
pore fuit. Superest ut inte uti uno principe quod
firmiter credimus et nullatenus dubitamus
sit largitas, liberalitas, munificencia. Nam ti
tum uespasiani filium cum se creatum cesare
accepisset. Ideo sese gratulari dixisse intellego
quod et amicis et rei publice quibus natus erat
consulendi sibi prestita facultas esset. Adeo namque
illi ab natura et uirtute uoluntas tributa er
at ut cum aliquo die nemini beneficium co
tulisse contigisset conquestus ad amicos sit
sese pro inde diem amisisse. Tui autem in
cliti uiri eum emulum sibi pro innata tibi
omnibus bene faciendi cupiditate dignoscamus
non reformidabimus tuam ad opem confugere
Hec igitur cum ita sint deuotissimum illud tibi
uniuersitatis collegium paduanum et huic imperio
deditissimum ad pedes tue celsitudinis sese prosternat
se inclinat se stricte commendat. Ut cum ad tuum
hoc illustrissimum et sacrosanctum tribunal de
ueniet ei fauere non postponas, qui in sere
nitate tua omnem spem iam dudum posuit
te semper coluit, te ad astra pro uiribus suis
continuo erexit et illos tibi deditos animo et

8

corpore scias. Litteratissimos autem viros / scien
tiamque quam semper ut rem inextimabilem et
merito magnifecisti observare ac augere digne
ris. Non enim ullo modo putamus mutata
sede mutatam nobilitatem et affectum fuisse.
Vale dux excellentissime quia apud superos sup
plices preces porrigemus / tuum hunc imperi
patum huic indite urbi et eius imperio ac no
stro collegio in mo tuo / favori et ornamento esse.
Divi xij kl decembr 1457. Sit laus deo opti
mo maximo sub cuius voluntate universa
sunt posita et quem metuunt omnes fines
terre.

FINIS

DEO GRATIAS

· TΕΛΟϹ ·

PALOZIO